

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 7'2015

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

СЕРІЯ: "ЕКОНОМІКА"

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних наук

Постанова президії ВАК України від 06 жовтня 2010 р. № 1-05/6. Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 4384 від 18 липня 2000 р.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Академією муніципального управління та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол №11 від 2 липня 2015 року) та Вченою Радою Академії Муніципального Управління (Протокол №5 від 2 липня 2015 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції. Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та

достовірність реклами несе відповідальність
рекламодавець.

Підписано до друку 7.07.2015

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт
видавничої
справи

© "Аналітик", 2015
© "Економіка. Фінанси. Право", 2015

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Даций Олександр Іванович, д.е.н., професор, директор Науково-навчального інституту регіонального управління та місцевого самоврядування, завідувач кафедри економіки підприємства Академії муніципального управління, Заслужений працівник освіти України

Заступник керівника редакційної колегії з економічних наук:

Невелєв Олександр Мішійлович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Академії муніципального управління

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Іванюта Василь Фалимонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Академії муніципального управління

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів Академії муніципального управління

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., доцент
Маницевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

Присяжнюк Володимир Костянтинович, д.т.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, учений секретар Вченої ради Національної академії внутрішніх справ

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Академії муніципального управління, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джуґа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Конonenко Леонід Минович, к.ю.н., професор, професор кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, перший заступник Керівника Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор, доцент кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Царенко Оксана В'ячеславівна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Випусковий редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

ЗМІСТ

Л.В. ПЕТІНА. Лізинг – інноваційний чинник активізації інвестиційних процесів у сільському господарстві	4
В.А. ШПИЛЬОВИЙ, Н.В. АНДРУШКЕВИЧ. Стійкий соціально-економічний розвиток як один із факторів економічної безпеки	8
С.О. КОЦАЛАП, В.Ю. ПРИПОТЕНЬ. Определение идеального руководителя для существующей организационной культуры персонала	11
В.Г. ГОНЧАР. Прояви негативного впливу залучення міжнародних кредитів суб'єктами господарювання на фінансово-економічну безпеку держави	17

ЗАРУБІЖНИЙ ОГЛЯД

Greece votes No – let the chaos begin	23
---	----

ПЕТИНА

УДК 338.436.33

Любов Володимирівна
zvarich-ljuba@rambler.ru

ЛІЗИНГ – ІННОВАЦІЙНИЙ ЧИННИК АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

LEASING IS INNOVATIVE FACTOR OF ACTIVATION OF INVESTMENT
PROCESSES IN AGRICULTURE

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і
аудиту та фінансів, ДВНЗ
Херсонський державний
аграрний університет

*У статті досліджується вплив лізингових послуг на економічний
розвиток аграрних господарств.*

*В статье исследуется влияние лизинговых услуг на экономическое
развитие аграрных предприятий.*

*In the article influence of leasings services on economic development of agrarian
enterprises is investigated.*

Ключові слова: лізинг, фінанси, контроль, аграрні підприємства, бізнес, кредит, банк

Ключевые слова: лизинг, финансы, контроль, аграрные предприятия, бизнес, кредит, банк

Keywords: leasing, finances, control, agrarian enterprises, business, credit, bank

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічне зростання аграрних господарств можливе за умови їх технічного й технологічного переоснащення. Важливу роль у прискоренні цього процесу повинен відіграти лізинг як інноваційний чинник активізації інвестиційних процесів у сільськогосподарській галузі.

Аналіз існуючих досліджень за даною проблемою

Досліджуючи проблему впливу лізингу на розвиток сільського господарства В.Т. Васильєва, В.Д. Газман, Ю.С. Саблук та багато інших вчених звертають увагу на значну роль лізингу у технічному й технологічному переоснащенні аграрної галузі. Але до цього часу такий важливий чинник інвестування поки що не знайшов широкого впровадження у аграрних підприємствах, що знижує їх конкурентоспроможність. Вирішення проблеми збільшення обсягів лізингових послуг у сільськогосподарській галузі є актуальною в період більш активного освоєння європейських ринків вітчизняними товаровиробниками.

МЕТОЮ СТАТТІ є дослідження розвитку лізингових послуг у сільському господарстві.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сільськогосподарській галузі склалася катастрофічна ситуація щодо технічного і технологічного переоснащення аграрних формувань. Морально і фізично застаріла техніка не дає змоги застосувати сучасні ресурсозберігаючі технології, призводить до витрат більше 30% врожаю. За даними Міністерства аграрної політики і продовольства України, рівень забезпечення аграрних підприємств технічними засобами вкрай низький і складає від половини до двох третин загальної потреби. Такі умови виробництва не можуть гарантувати продовольчу безпеку країни, що потребує пошуку нових джерел інвестування сільського господарства. Одним з таких джерел може стати лізинг, який здатен створити сприятливі умови для розвитку аграрного

бізнесу, значно оновити основний капітал аграрних виробничих й обслуговуючих формувань.

Лізинг – це сукупність економічних, правових і майнових відносин, які виникають у зв'язку з укладанням угоди, що стосується передачі майна у тимчасове користування його експлуатації та умов повернення або ж реалізації.

Лізингові операції здійснюються за правилами, які включають: платність; зміну господарського суб'єкта; цілеспрямованість і конкретність; майнову відповідальність; економічність; рівноправність сторін; строковість; право викупу майна лізинго-одержувачем; добровільність відносин; інноваційність; договірні відносини; повернення майна; відособлення права користування майном від власника; дотримання договору при зміні власника майна. Багато вчених доповнюють ці принципи іншими, які відповідають державній політиці та міжнародному законодавству.

Лізинг – один з основних фінансово-економічних напрямів модернізації й технічного переоснащення виробництва, підвищення конкурентоспроможності аграрних формувань, покращення їх інвестиційної привабливості. Посєднуючи в собі фінансову оренду, підприємництво та інвестиційну діяльність, лізинг є одним з найбільш ефективних інструментів матеріально-технічного й технологічного забезпечення виробництва. Він, у світовому економічному просторі, за обсягами інвестицій займає друге місце після банківських кредитів. На сьогодні лізинг займає вагоме місце у багатьох країнах світу, обсяг якого складає понад 500 млрд. дол. США. Північна Америка та ЄС лідирують за обсягами лізингових угод, а за загальною вагою лізингу у загальнонаціональних інвестиціях – Ірландія (46%). Частка лізингових операцій в загальній сумі інвестованих коштів складає у США більш 30,0%, Великобританія – 28,0%, Швеція – 26,0%. Завдяки реалізації лізингових послуг, біля 15% інвестицій спрямовуються у розвитку господарського

комплексу країн світу. Найбільш активно розвивається ринок лізингових послуг в Африці (69% річних), Австралії та Океанії (32% річних), де темпи зростання лізингового бізнесу надзвичайно високі. В країнах колишнього соціалістичного табору питома вага лізингових операцій коливається від 2 до 30%.

З метою прискорення розвитку лізингового бізнесу в аграрній сфері виробництва Постановою Кабінету Міністрів України №1031 від 18.09.1997 року створено Державний лізинговий фонд, правонаступником якого нині є НАК «Укراгро-лізинг». Ця компанія є провідною у наданні лізингових послуг сільгоспвиробникам і співпрацює з такими вітчизняними виробниками технічних засобів як СП «Агромаш», ВАТ «Львівагромашпроект», ВАТ «Червона зірка», АК «Укراгроком», ТОВ «Агросоюз» та багатьма іншими. Надаючи чисельні послуги аграрникам, вона поставляє сільськогосподарську техніку та обладнання, добрива, паливно-мастильні матеріали, запасні частини, виконує агротехнічні роботи та реалізує сировину й готову до споживання продукцію, співпрацює з науковими установами які обслуговують потреби АПК.

Законом України «Про лізинг» передбачено практичне застосування переваг як оперативного так і фінансового лізингу.

Фінансовий лізинг є однією з форм оновлення основних засобів виробництва і передбачає передачу майна лізингоодержувачу на тривалий термін і повне його відшкодування у період користування ним. Лізингова операція здійснює фінансову функцію. Вона забезпечує інвестування коштів в основні фонди та збільшує обсяги обігового капіталу аграрних підприємств. Крім того, фінансові лізингові операції передбачають, за згодою сторін, прискорену амортизацію лізингового майна (коеф ≤ 3), що створює умови прискореного оновлення виробничих потужностей [1]. Лізингові операції можуть здійснюватися у формі грошових, компенсаційних та змішаних лізингових операцій. Грошовий лізинг має місце у випадку здійснення всіх платежів у грошовій формі; компенсаційний передбачає здійснення розрахунків шляхом зустрічних поставок аграрної продукції за надані підприємству лізингові послуги; змішана форма поєднує у собі грошову і компенсаційну форми. Лізингові угоди, як правило, не потребують авансових платежів за надання послуг. Підприємець має можливість одержати обладнання та інші матеріальні ресурси без великих одноразових грошових витрат. Крім того, лізингові платежі є фіксованими, що захищає лізингоодержувача від інфляції і збільшення вартості капіталу.

Фінансовий лізинг набуває в Україні все більшої популярності. Він вигідний як лізингодавцю так і лізингоотримувачу, який витрачає менше коштів на придбання матеріальних цінностей, ніж при їх закупівлі за кредитами комерційних банків, та має змогу підтримувати обсяги обігових коштів які необхідні для подальшого розвитку виробництва.

Слід зазначити, що, згідно з Угодою лізингоотримувач має відшкодувати лізингодавцю інвестиційні витрати до яких відносяться: вартість предмета лізингу; витрати на митне оформлення,

оплату митних зборів; витрат на зберігання; страхування матеріальних цінностей під час транспортування; інші витрати передбачені договором. Розмір лізингових платежів може змінюватись за згодою сторін у строки, передбачені даним договором і законодавчими й нормативними документами. Зобов'язання лізингоодержувача по сплаті лізингових платежів наступають з початку лізингоодержування предмета лізингу, якщо інше не передбачене Угодою.

Незважаючи на явні переваги лізингу, він ще не набув у сільськогосподарській галузі широкого поширення. Розвитку цього виду надання фінансових послуг сприяє державна підтримка аграрних підприємств через здешевлення кредитів комерційних банків. Разом з цим, недосконалість існуючого фінансово-кредитного механізму не дає можливості дрібним фермерським і особистим селянським господарствам отримати банківські кредити із-за відсутності великих обсягів заставного майна. Не маючи реальних прав на земельні паї, селяни не можуть взяти кредити під 25-30% річних та придбати технічні засоби у власне користування. Великі, але економічно і фінансово слабкі господарства взявши кредити, часто не в змозі своєчасно розраховуватись з банками і розривають діючі лізингові угоди.

Погіршення політичної стабільності в державі також негативно впливає на розвиток ринку лізингових послуг. Не дивлячись на те, що в 2013 році галузь отримала рекордний врожай зерна – понад 63 млн. т., а її ВВП зросло до 11,5%, банки, у своїй більшості, звузили коло своїх клієнтів-аграрників, які до цього ними кредитувалися. З іншої сторони, аграрники, враховуючи політичну нестабільність в країні, побоюючись змін у правилах кредитування, знизили свої прагнення отримувати кредити. В цих умовах багато іноземних інвесторів відмовились працювати в Україні. Таким чином, політична не стабільність виявилась головним фактором, що впливають на ринок лізингових послуг в країні.

Низький рівень обізнаності підприємців-аграрників у перевагах лізингових послуг із-за відсутності єдиного інформаційного банку даних, а також належної реклами у засобах масової інформації, що стосується співпраці з лізинговими компаніями, унеможливають стійкість розвитку ринку лізингових послуг. Більшість підприємців на селі не розуміються на питаннях лізингу, не знають його переваг. Відсутність знань з питань фінансового лізингу психологічно не дозволяє селянам активно співпрацювати з лізингодавцями.

Ефективність розвитку лізингових відносин залежить від збалансованого поєднання ринкового регулювання та контролю за фінансовою діяльністю лізингових компаній. Головним критерієм ринкового регулювання є фінансова та економічна ефективність як лізингових компаній так і лізингоодержувачів. Держава, здійснюючи регулятивні функції, повинна контролювати правову, організаційну, антимонопольну діяльність учасників лізингових відносин. Послаблення контролю з боку держави над якістю технічних засобів, що пропонуються лізингодавцями,

завищення цін на лізингові послуги може призвести до монопольного становища лізингових компаній на ринку лізингових послуг. Саме з метою запобігання цих та інших викривлень була створена у 2003 році Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України.

Не сприяють розвитку ринків лізингових послуг обмеженість ресурсів лізингового фонду та неповного виконання плану фінансування лізингових компаній з Державного бюджету. Поповнення уставного фонду державних лізингових компаній у 2014 році лише на 80 млн. грн. не дають змоги забезпечити повністю потреби села у технічних та інших засобах виробництва. Тому контролюючим структурам треба більше уваги звертати на цільове використання державних коштів. У випадках їх використання не за призначенням негайно треба повертати кошти з метою відновлення лізингового фонду. Також треба звернути увагу на ті підприємства, які отримують техніку, обладнання, будівельні матеріали та інші матеріальні цінності за рахунок коштів державного бюджету. Такі послуги повинні надаватись лише товаровиробниками і в першу чергу тим аграрним підприємствам, які є учасниками інтегрованих аграрно-промислових об'єднань, здатних виконувати державні й регіональні інноваційно-інвестиційні проекти. Крім того, необхідно ретельно перевіряти фінансовий стан лізингодержувачів, а у злісних боржників-неплатників в судовому порядку необхідно вилучати матеріальні цінності надані їм у лізинг та передавати платоспроможним підприємствам. Місцеві та регіональні органи влади повинні контролювати виконання лізингових угод на предмет цільового використання коштів лізингових фондів та ефективності використання технічних засобів лізингодержувачами. Значний поштовх у розвитку ринку лізингових послуг надало б створення регіональних лізингових компаній із залученням коштів обласних бюджетів та інших місцевих джерел фінансування на придбання технічних засобів, племінної худоби, добрив, насіння, тощо. Такі лізингові компанії могли б успішно співпрацювати з сільськими виробничими кооперативами, надавати матеріальні цінності у лізинг під певний перелік сільськогосподарської продукції. А взаємодія регіональних органів влади з сільським населенням значно б активізувала кооперативний рух, сприяла б створенню додаткових робочих місць у сільській місцевості. З цією метою необхідно прийняти регіональні програми розвитку лізингових послуг в сільській місцевості, що вплинуло б на розвиток аграрної галузі.

Незважаючи на ряд недоліків становлення та розвитку ринку лізингових послуг в АПК, популярність цього виду фінансування сільськогосподарського виробництва серед аграрників з кожним роком зростає. Крім великих аграрних підприємств співпрацювати з лізингодавцями хотіло б 32-36% фермерських господарств і особистих селянських господарств. Потенційний попит на лізингові послуги в Україні великий і оцінюється у розмірі до 50 млрд. дол. США. Задоволення потреб аграрників відіграло б вирішальну роль в оновленні

основних засобів виробництва, сприяло б розвитку малого і середнього бізнесу на селі. Держава, заохочуючи лізинговий бізнес, зробила б його не тільки інструментом інтенсифікації виробництва, а й інструментом активізації інноваційно-інвестиційних процесів в АПК. Для цього необхідно здійснити низку заходів, спрямованих на удосконалення нормативно-правового регулювання; формування пільгового режиму здійснення лізингових операцій; розвитку інформаційної та навчальної інфраструктури; фінансово-економічного та організаційного забезпечення. Здійснення цих заходів поживало б процес виходу з кризового стану підприємств аграрно-промислового комплексу, оновлення технологій, створення додаткових робочих місць, зміцненню конкурентних позицій на зовнішніх ринках.

Досліджуючи лізинг як інноваційне економічне явище, слід звернути увагу на чинники, які впливають на розвиток інвестиційної лізингової діяльності. Особливо це стосується фінансово-кредитного механізму, який у нашій країні є недосконалим, не відповідає запитам сучасного аграрного бізнесу і не сприяє розвитку ринку лізингових послуг у сільськогосподарській галузі [3]. Наприклад, якщо для великих сільськогосподарських підприємств Кабінетом Міністрів України прийнято ряд заходів, спрямованих на залучення комерційних кредитів і зниження ставок кредитування, то малим фермерським та особистим селянським господарствам банки практично не надають кредити для придбання сучасних технічних засобів, так як вони не мають достатніх обсягів застави. Також великі відсоткові ставки за позики для фермерів і особистих селянських господарств є причиною їх побоювання за наслідки несвоєчасного виконання взятих на себе зобов'язань перед лізинговими компаніями. В результаті, представники малого бізнесу на селі, виробляючи майже 2/3 всієї продукції в аграрній галузі, застосовуючи застарілу, енерговитратну техніку і ручну працю, роблять вітчизняну сільськогосподарську продукцію на зовнішньому ринку низько конкурентоспроможною. Одним з шляхів вирішення цієї проблеми є активізація процесів кооперації на селі й аграрно-промислової інтеграції та створення державою умов для надання малим виробничим структурам пільгових лізингових послуг. З цією метою доцільне щонайшвидше прийняття державної Програми кооперації та інтеграції в АПК, яка б передбачала розвиток не тільки виробничих, а й обслуговуючих, зберігаючи, переробних, соціально-культурних та інших кооперативів на сільських територіях. Підтримуючи їх створення та функціонування на законодавчому рівні, здійснюючи фінансову допомогу їхньої виробничої діяльності, розвиваючи ринок лізингових послуг в аграрній галузі країна зможе збудувати основу для формування більш складних й економічно ефективних аграрно-промислових інтегрованих структур.

ВИСНОВКИ

1. Лізинг є однією з форм оновлення основних заходів виробництва й технологій, важливим чинником активізації інноваційно-інвестиційних процесів у сільському господарстві.

3 лізинговими компаніями бажають співпрацювати не тільки великі аграрні підприємства, а й фермерські та особисті селянські господарства. Задоволення їх потреб у технічних засобах, сприяло б розвитку малого і середнього бізнесу на селі.

2. Недосконалість законодавства, високий рівень та політична нестабільність у країні заважають розвитку ринку надання товаровиробникам лізингових послуг. Держава, здійснюючи регулятивні функції, повинна більш жорстко контролювати правову, організаційну, антимонопольну діяльність

учасників лізингових відносин, сприяти створенню кооперативів на селі, надаючи їм пільгові лізингові послуги.

Список використаних джерел

1. Лізинг в Україні: [Навч. посібник] / Р.Капроні, С.Кісіль, Н.Рязанова, Д.Василенко. Міжнародна фінансова Корпорація. – К.: USAID, 2000. – 142с.

2. Бондар М.І. Становлення лізингових відносин в Україні / М.І.Бондар, Т.А.Бондар // Економіка АПК. – 2001. - №1. – с.37-40.

3. Безрукова А.О. Фінансово-кредитна підтримка сільськогосподарських підприємств в умовах перехідної економіки України / А.О.Безрукова // Економічний вісник НГУ. – 2007. - №5. – с. 24-29.

ШПИЛЬОВИЙ
Віктор Андрійович

УДК 338.242

АНДРУШКЕВИЧ
Наталія Віталіївна
natalya-vasyuk@yandex.ru

**СТІЙКИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

**SUSTAINABLE SOCIO-ECONOMIC
DEVELOPMENT AS A FACTOR OF
ECONOMIC SECURITY**

кандидат економічних наук,
доцент, завідувач кафедри
фінансів, обліку і аудиту,
Черкаська філія ПВНЗ
"Європейський університет"

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів,
обліку і аудиту, Черкаська
філія ПВНЗ "Європейський
університет"

У статті обґрунтовується концепція стратегії стійкого розвитку підприємства з урахуванням рівня його економічної безпеки, що включає в себе концепцію контролю за погрозами втрати економічної безпеки і концепцію сталого розвитку підприємства. Визначено поняття «сталий розвиток» і «економічна безпека», встановлено основні цілі і чинники, що сприяють реалізації концепції сталого розвитку. Охарактеризовано три напрями сталого розвитку: стратегія зростання, стабілізації та виживання.

В статье обосновывается концепция стратегии устойчивого развития предприятия с учетом уровня его экономической безопасности, что включает в себя концепцию контроля за угрозами потери экономической безопасности и концепция устойчивого развития предприятия. Определено понятие «устойчивое развитие» и «экономическая безопасность», установлены основные цели и факторы, способствующие реализации концепции устойчивого развития. Охарактеризованы три направления устойчивого развития: стратегия роста, стабилизации и выживания.

The article explains the concept of the sustainable development strategy of the enterprise taking into account their level of economic security that includes the concept of control over the threats of loss of economic security and the concept of sustainable development of the enterprise. The concept of "sustainable development" and "economic security" is defined, The main objectives and the factors contributing to the implementation of the concept of sustainable development is set. The three areas of sustainable development: a strategy for growth, stabilization and survival are characterized.

Ключові слова: сталий розвиток, економічна безпека, екологічна безпека, промисловість, ефективність, сприяння для інвесторів, грінфілд, браунфілд

Ключевые слова: устойчивое развитие, экономическая безопасность, экологическая безопасность, промышленность, эффективность, благоприятствование для инвесторов, гринфилд, браунфилд

Keywords: sustainable development, economic security, environmental security, industry, efficiency, favorable conditions for investors, Greenfield, brownfield

ВСТУП

Нова якість економічного розвитку може бути досягнуто в першу чергу за рахунок ефективної роботи вітчизняних підприємств. Більшість внутрішніх загроз національній безпеці прямо або побічно залежать від успішності функціонування підприємств. Таким чином, стає очевидною важливість ролі підприємств в долі держави. Створення сприятливого середовища для розвитку підприємств не сповільнить повернутися позитивним ефектом для всієї економіки. Це дозволить зробити її конкурентоспроможною і ефективною, розширити експортну базу, підвищити рентабельність виробництва, що в результаті сприятиме сталому розвитку суспільства в цілому. Дослідження теоретичних і практичних аспектів забезпечення безпеки розвитку суб'єктів господарювання знайшли відображення у працях вітчизняних та зарубіжних

науковців – В.І. Мунтіяна, З.В. Герасимчука та Н.С. Вавдіюка, З.В. Берези, О.С. Власюка, С.М. Ільяшенка, П.Я. Кравчука, В.Я. Нусінова, В.І. Франчука, І.І. Цигилика.

Проте єдиного погляду щодо трактування поняття «стійкий розвиток» та визначення його сутності на сьогодні в економічній літературі немає. Однак, на думку більшості фахівців, теоретико-методологічні засади оцінки та забезпечення безпеки розвитку підприємства розроблені ще не в достатній мірі.

МЕТА РОБОТИ

Для більш повного розуміння ролі підприємства в економічній безпеці держави ми вважаємо за необхідне детально розглянути такі поняття, як «стійкість підприємства» та «економічна безпека підприємства», виявити ряд недоліків існуючого в Україні законодавства щодо забезпечення сталого розвитку підприємств.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою статті є нормативно-правові акти, монографії та матеріали періодичних видань. В процесі дослідження використано методи аналізу, логічний та конструктивний.

РЕЗУЛЬТАТИ

Класичне визначення поняття «сталий розвиток» передбачає, що економіка повинна орієнтуватися на раціональне задоволення потреб теперішнього часу, а також зберігати здатності майбутніх поколінь до задоволення основних потреб. Економічна безпека ґрунтується на такому стані економіки, при якому забезпечуються стійке економічне зростання, найбільш повне і раціональне задоволення потреб суспільства, високий рівень управління, а також захист економічних і соціальних інтересів населення. Категорія «економічна безпека» розглядається в якості найважливішої характеристики економічної системи, яка визначає здатність реалізації національно-державних інтересів, забезпечення гідних умов життя і усунення виникаючих загроз.

Економічну безпеку можна визначити як запобігання порушень нормального ходу економічних процесів, в тому числі процесу сталого розвитку, в країні або регіоні [1].

Стосовно до підприємства під терміном «стійкість» розуміється економічна стійкість. У Концепції переходу України до стійкого розвитку під стійким розвитком розуміється «стабільний соціально-економічний розвиток, який не руйнує своєї природної основи» [2]. В контексті розгляду проблем сталого розвитку через економічну безпеку виділяють три найважливіших елементи:

- економічну незалежність,
- стабільність і стійкість національної економіки,
- здатність до саморозвитку і прогресу.

Всі ці елементи є найважливішими складовими економічної безпеки, і можна сказати, що сама економічна безпека передбачає тільки сталий розвиток. Також слід зазначити, що поділ економічного розвитку на сталий і безпечний носить умовний характер, так як це єдиний процес: якщо дотримуються головні параметри сталого розвитку, то забезпечується і економічна безпека.

Проблеми забезпечення економічної безпеки і сталого розвитку України дуже актуальні в сучасних умовах. Це пояснюється тим, що перед виробниками стоїть завдання випуску більш конкурентоспроможної продукції та досягнення сталого економічного розвитку. Сталий соціально-економічний розвиток являє собою ефективне використання ресурсів навколишнього середовища за рахунок застосування ресурсозберігаючої концепції, розробки та застосування інноваційних техніко-технологічних, економічних, організаційних, соціальних та управлінських процесів, товарів і послуг, а також сукупності основних методів, засобів і принципів управління організацією, що забезпечує досягнення максимальних економічних вигод, соціальної користі та екологічної безпеки.

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» позначила головною метою «зростання якості життя населення на основі підвищення конкурентоспроможності, сталого економічного розвитку та безпеки регіону» [3]. Реалізація цієї мети дозволить вирішити питання досягнення належного рівня економічного і соціального розвитку республіки.

Економічний розвиток передбачає стійкий економічне зростання і забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, успіх якого визначається реалізацією вже наявних і розробкою нових конкурентних переваг на базі соціально-інноваційного комплексу, а також розвитком людського потенціалу. Для досягнення даних цілей необхідно вибудувати ефективні механізми взаємодії суспільства, бізнесу і держави, спрямованих на координацію зусиль всіх сторін, забезпечення врахування інтересів різних соціальних груп при виробленні та проведенні соціально-економічної політики.

На промисловий комплекс України припадає 2% випуску продукції всієї економіки країни. Розвиток даного комплексу передбачає удосконалення галузі машинобудування, виробництва електрообладнання, а також стимулювання розвитку промислового комплексу. Сталий розвиток промислового комплексу полягає в забезпеченні ефективного використання науково-технічного потенціалу, створення режиму максимального сприяння для інвесторів.

З метою вирішення завдання максимального сприяння для інвесторів можна створювати інвестиційні майданчики: грінфілд – незабудована земельна ділянка, підходить в якості майданчика для розширення міського розвитку, організації бізнесу чи будівництва [4]; браунфілд – ділянка на колишніх або неефективно використовуваних промислових територіях, придатних для повторного використання, будівництва виробництва або складу, має юридичний статус, до нього підведені основні комунікації [5].

Екологічна безпека виступає в якості одного з головних критеріїв сталого розвитку. З точки зору екологічної безпеки в Україні необхідно впроваджувати екологічно орієнтовані механізми управління виробничою діяльністю, що знижують обсяги утворення відходів, будувати екологічні відходоперероблювальні комплекси, а також створювати умови для впровадження ресурсозберігаючих технологій та обладнання на вітчизняних підприємствах.

Для становлення на шлях сталого розвитку необхідно розробити послідовну і ефективну економічну, інвестиційну, екологічну та регіональну політику.

В якості основних цілей сталого соціально-економічного розвитку регіонів України можна відзначити: 1) впровадження заходів з підтримки сільського господарства; 2) створення умов для формування і вдосконалення транспортної інфраструктури; 3) розвиток середнього і малого підприємництва; 4) відновлення місцевих ремесел; 5) створення умов для відновлення промисловості та

переробних виробництв; 6) розвиток туристично-рекреаційного комплексу; 7) збереження та захист природної та культурної спадщини для майбутніх поколінь, що є однією з передумов сталого розвитку.

В якості факторів, що сприяють реалізації концепції сталого розвитку, можна виділити: 1) розвиток трудового потенціалу та соціальної сфери; 2) адаптацію ресурсно-природного сектора до внутрішнього та зовнішнього попиту на територіальний продукт; 3) самоорганізацію місцевого співтовариства шляхом зміцнення місцевого самоврядування і формування цивільно-правових інститутів; 4) підвищення енергетичної безпеки регіону за рахунок внутрішніх паливних ресурсів та джерел енергії, здатних до відновлення; 5) раціоналізацію використання природних ресурсів регіону; 6) першочерговий вплив транспортної складової на геополітичний та економічний статус регіону; 7) широку підтримку середнього і малого підприємництва; 8) розгляд сільськогосподарського виробництва як основи розвитку економіки території. В якості пріоритетних напрямків сталого розвитку можна виділити стратегії зростання, стабілізації та виживання.

Стратегія росту застосовується тільки стабільно функціонуючими підприємствами, причому зусилля повинні зосереджуватися на таких напрямках, як зміцнення позицій підприємства на ринку, вихід на нові ринки збуту для своєї продукції, виробництво нової, що відповідає вимогам споживачів продукції, посилення договірної дисципліни з посередницькими структурами.

Стратегія стабілізації може застосовуватися підприємствами, які планують перехід до сталого функціонування. При дотриманні цієї стратегії підприємству необхідно зміцнити свої позиції на ринку, виробляти більш конкурентоспроможну продукцію за рахунок застосування інноваційних матеріалів і технологій, скорочувати фінансові і виробничі витрати.

Стратегія виживання застосовується, щоб уникнути банкрутства нестійкими підприємствами, яким доцільно знижувати витрати за рахунок ліквідації підрозділів, які здійснюють невиробничі функції, скорочувати потужності для розвитку нових виробництв, проводити заходи щодо підвищення кваліфікації персоналу та орієнтувати виробництво на задоволення поточних потреб ринку.

ВИСНОВКИ

На даному етапі сталого розвитку економіки України заважає ілюзія невичерпаності природних ресурсів, витрачання їх без обмеження і здорового глузду і, відповідно, нанесення шкоди умовам життєдіяльності майбутніх поколінь. Оскільки сталий розвиток передбачає впровадження принципово нових технологій в усі сфери людського життя, основний акцент необхідно робити на прикладну науку, покликану стати генератором перехідних процесів до сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Суть та складові економічної безпеки підприємства / З.В. Береза // Наука й економіка. – 2009. – № 4. – С.59-64.
2. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку/ О.С. Власюк; Нац. ін-тпробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48 с.
3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» – [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
4. Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств в умовах ринкової економіки: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Європейський ун-т фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу. - К., 2004. - 18 с.
5. Беспалько А.А., к.э.н., генеральный директор ООО «ЦПКБ». Экономическая безопасность предприятий. Понятия, подходы, принципы.- М.: Директор безопасности, 2011г.
6. Черникова Є.Г., Тарасьєва Л.В. Основні напрямки забезпечення економічної безпеки підприємства // матеріали міжнар. наук.-практ. конфер.: «Проблеми забезпечення економічної безпеки». – Донецьк, ДонНТУ, 2001. – с. 163-165.
7. Судакова О.І., Гречко Д.В., Шкурूपій А.В. Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства / О.І. Судакова, Д.В. Гречко, А.В. Шкурूपій. – [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SVMN_2007/Economics/18818.doc.htm.
8. Ільяшенко СМ. Складові економічної безпеки підприємства і підходи до їх оцінки / С.Н. Ільяшенко// Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 3. – С.12-19.

КОЦАЛАП

Світлана Олександрівна
grenhyk@mail.ru

УДК 338.330.141.1

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ИДЕАЛЬНОГО
РУКОВОДИТЕЛЯ ДЛЯ
СУЩЕСТВУЮЩЕЙ
ОРГАНИЗАЦИОННОЙ
КУЛЬТУРЫ ПЕРСОНАЛА

DEFINING THE PERFECT

LEADER OF ORGANIZATIONAL
CULTURE FOR A PRESENT
STAFF

ПРИПОТЕНЬ

Володимир Юрійович
_kapri@ukr.netасистент кафедри менеджменту,
Донбаський державний технічний
університетдоктор економічних наук,
професор кафедри менеджменту,
Донбаський державний технічний
університет

У статті запропоновані рекомендації і методика по визначенню ідеального лідера для існуючої організаційної культури, представлені результати апробації цієї методики на прикладі металургійних підприємств Луганської та Донецької областей.

В статье предложены рекомендации и методика по определению идеального лидера для существующей организационной культуры, представлены результаты апробации этой методики на примере металлургических предприятий Луганской и Донецкой областей.

The article presents recommendations and methods to determine the ideal leader for a present organizational culture, the results of testing this technique on the example of the metallurgical concerns of Lugansk and Donetsk regions.

Ключові слова: Організаційна культура персоналу, ідеальний керівник, ділові й особисті якості, експерти, рівень організаційної культури, види культури

Ключевые слова: Организационная культура персонала, идеальный руководитель, деловые и личностные качества, эксперты, уровень организационной культуры, виды культуры

Keywords: Organizational culture of a staff, ideal leader, business and personal qualities, the experts, the level of organizational culture, culture activities

ВВЕДЕНИЕ

Важную роль в обеспечении бесперебойности функционирования предприятия играет управленческий персонал, который может грамотно спланировать и организовать весь рабочий процесс, свою деятельность и подчиненных; принимать решения; мотивировать и контролировать их. Поэтому перед руководителем поставлена основная задача - влияние на персонал, для эффективности его работы, при помощи деловых и личностных качеств. Вопросы совершенствования организационной культуры являются одним из самых консервативных направлений развития предприятия. Кроме экономических причин, в такой ситуации, существует еще ряд других объективных и субъективных причин по вопросу совершенствования организационной культуры на предприятии, которые болезненно воспринимаются как руководителями, так и подчиненными [1, 2]. Одной из важных причин является недостаточно развитый уровень организационной культуры: исполнители не отождествляют свои цели с целями предприятия, а существующие методы управления персоналом организации не позволяют в полной мере организовать координацию деятельности отдельных людей и коллективов работников, а также заинтересовать их в достижении результатов, способствующих эффективному развитию

предприятия. При этом самый высокий уровень противостояния организационным изменениям исходит именно от рядовых исполнителей и руководителей низшего звена, которые не хотят ломать привычные традиции.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧИ

Таким образом, разработка рекомендаций по определению идеального руководителя для существующей организационной культуры персонала на предприятии и обоснование этой культуры, которая бы отвечала рыночным условиям его функционирования, обеспечивала эффективность, экономическую устойчивость и жизнеспособность, является одной из важнейших и актуальных задач.

Анализ научных публикаций по управлению персоналом и психологии позволяет утверждать, что существует много противоречивых теоретических и практических утверждений, которые требуют дальнейшего научного исследования. Так, недостаточно внимания уделено изучению влияния руководителей на формирование культуры персонала, выявлению наиболее значимых деловых и личностных качеств управленцев.

Проблемам совершенствования организационных культур на предприятии посвящены работы многих отечественных и зарубежных авторов, среди которых можно выделить: А.А. Блинова, А.В. Василевскую, И.В. Грошева, Е.М. Дубовскую, П.В. Журавлева,

П.В. Емельянова, Л.Р. Кричевского, В.А. Карпова, А.А. Козлову и В. В. Козлова, А.А. Максименко, Е.В. Маркову, В.А. Погребняк, В. Оглоблина, Ю.Г. Одегова, Ю.И. Палеху, Н. Сащенкоу, В.А. Певца, В. В. Томилова, В. М. Юрьева, а также К. Голда, С. Дэвиса, Э. Жака, Л. Элдриджа, А. Кромби, С. Мишона, Г. Моргана, Н. О'Доннелла-Тружилло, У.Оучи, В. Сате, Л. Смирничка, Х. Шварца, Е.Х. Шейна, П. Штерна и др. Однако, несмотря на достаточно высокую освещенность отдельных аспектов, касающихся организационной культуры и ее совершенствования недостаточно внимания отводится вопросам культуры персонала, направленным на усиление роли человека в обеспечении успеха предприятия и роли руководителя в формировании культуры персонала. Целью статьи является определение основных личностных и деловых качеств идеального руководителя для существующего вида организационной культуры персонала на предприятиях металлургической отрасли.

В энциклопедическом словаре [35, с. 306] сказано, что социальные резервы - это нереализованные в данный момент времени социальные возможности индивидов и коллективов для повышения их активности и увеличения их вклада в развитие и рост его эффективности, таким образом идеальный лидер будет тот руководитель, который нереализованные в данный момент должным образом деловые характеристики, как возможность влияния на организационную культуру подчиненного ему персонала, может использовать для корректировки его трудового поведения. Определение идеального лидера для различных видов культур предлагается осуществлять в последовательности, представленной на рис.1. Предложенная последовательность этапов и процедур обеспечивает достижение цели по диагностике организационной культуры персонала и выявлению идеального лидера для нее, посредством выявления наиболее влиятельных деловых качеств.

Организационная культура и деловые качества описываются в основном качественными характеристиками, информацию, необходимую для определения и оценки их уровня предлагается получить при помощи метода экспертных оценок. Этот метод представляет собой способ получения информации об исследуемом объекте от экспертов, которыми выступают специалисты в определенных областях знаний.

РЕЗУЛЬТАТЫ

Апробация предложенной методики была проведена на примере исследуемых предприятий металлургической отрасли: ОАО «АМК», ОАО «ЕМЗ» и ОАО «Азовсталь». Рассмотрим более подробно первый этап методики. Следует заметить, что вероятность достоверности оценок группы экспертов зависит от количества членов экспертной группы и уровня знаний отдельных экспертов.

По формуле Бернулли [7, с. 219], количество экспертов, принимающих участие в процессе экспертной оценки определяется по формуле 1 и указывает на минимальное количество экспертов, которые могут заниматься исследованием.

$$m = \frac{t^2 \times r \times g}{M_g^2}, \quad (1)$$

где m - количество экспертов;

t - доверительный коэффициент (2,63);

г - доля элементов выборки с наличием заданного признака (доля более квалифицированных экспертов) (0,9);

g - доля элементов выборки с отсутствием заданного признака (0,1);

M_g - допустимая ошибка репрезентативности (0,25).

Таким образом, количество экспертов должно составлять не менее:

$$m = \frac{2,63^2 \times 0,9 \times 0,1}{0,25^2} = 10 \text{ экспертов.}$$

По методике Кларка Л. Уилсона количество экспертов на каждом из исследуемых предприятий было 15 (5 - вышестоящих по должности, 5 - коллег оциниваемого и 5 - подчиненных), что соответствует расчетным данным (15 > 10). В. Блумберг и В. Глушенко в своей работе [6, с. 35] отмечают, что все усилия при подборе экспертной группы нужно затрачивать не на количественное укомплектование, а на качественное. Эти авторы также отмечают, что в случае необходимости выбора наиболее эффективного управленческого решения, когда существуют разработанные варианты решений, экспертами должны быть специалисты, имеющие специальные знания и опыт работы с оцениваемым персоналом [6, с. 35]. Поэтому, в качестве экспертов выступили работники, имеющие непосредственное отношение к объекту оценки: руководители высшего звена, коллеги и подчиненные, работающие на исследуемых предприятиях. Форма получения информации от экспертов - опрос при помощи опросников. Этот метод опроса позволяет получить информацию в ситуации социально-психологического общения.

Опрос предполагает: 1) устное или письменное обращение исследователя к определенной совокупности людей (респондентов) с вопросами, содержание которых раскрывает исследуемую проблему на уровне практики; 2) регистрацию и статистическую обработку полученных ответов, а также их теоретическую интерпретацию [5, с. 98].

На основе теоретического обобщения научных исследований и опроса респондентов среди управленческого персонала и их подчиненных трех исследуемых металлургических предприятий, было сформировано перечен деловых качеств руководителей, влияющих на организационную культуру персонала, на которые персонал обращает внимание, и которые по их мнению на неё влияют.

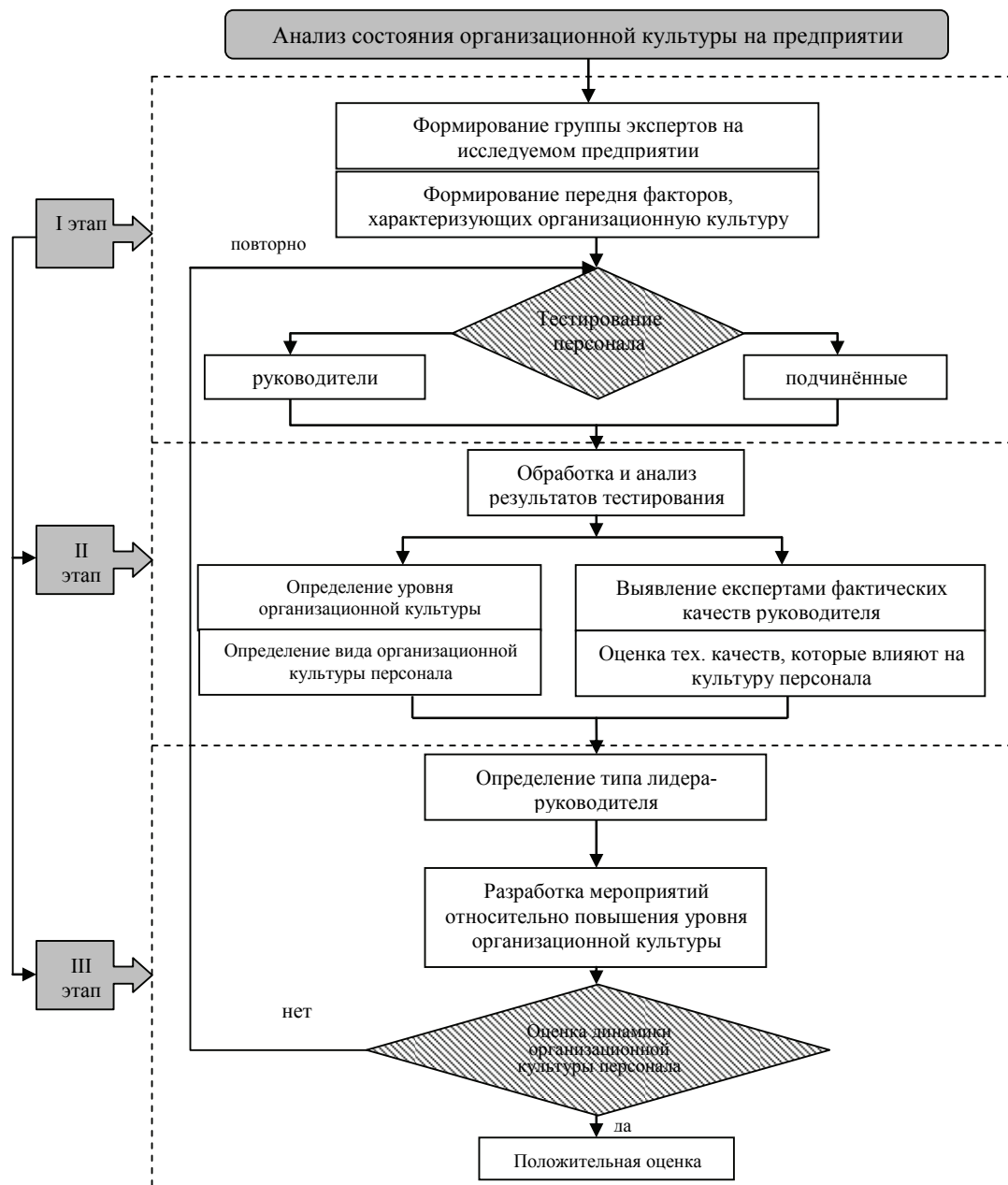

Рисунок 1. Методика определения идеального лидера для организационной культуры персонала

Таблица 1

Перечень факторов влияющих на организационную культуру персонала

-1-	-2-	-3-	-4-
Факторы влияния	ПАО «АМК»	ПАО «ЕМЗ»	ПАО «Азовсталь»
1 Разъяснение целей и задач		×	×
2 Взаимоотношение с подчинёнными			×
3 Тщательное планирование рабочего процесса	×		
Факторы влияния	ПАО «АМК»	ПАО «ЕМЗ»	ПАО «Азовсталь»
4 Компетентность менеджера	×	×	
5 Обеспечение необходимыми условиями работы	×		

Продолжение таблицы 1

-1-	-2-	-3-	-4-
6 Обратная часть	×		
7 Контроль времени	×		×
8 Контроль деталей	×		×
9 Мотивация цели			×
10 Делегирование полномочий		×	
11 Поощрение за хорошо выполненную работу	×		×
12 Ориентация на людей			×
13 Доверие подчинённых	×		
14 Включённость в работу		×	
15 Профессиональная компетентность подчинённых		×	
16 Сплочённость группы		×	
17 Благоприятные условия для должностного роста			×
18 Уровень напряжённости		×	
19 Отношение к людям		×	

Из таблицы видно, что из 23 деловых качеств руководителя, предложенных в методике Кларка Л. Вилсона, эксперты обращают наибольшее внимание на 19 из них, причем на разных предприятиях это разные качества. Если абстрагироваться и сравнить качества с факторами влияющие на работу подчиненных, то таблица показывает, что по трем исследуемым предприятиям были выделены только

те качества средний балл которых больше 5,5, а иногда более 5,7 (по 7 балльной шкале). На каждом из предприятий таких качеств получаем по 8. Следовательно, оценивая деловые качества руководящего персонала на ПАО «АМК», ПАО «ЕМЗ» и ПАО «Азовсталь» выделим качества на которые обращали внимание эксперты хотя бы на 2 из 3 исследуемых предприятий (табл. 2).

Таблица 2

Перечень деловых качеств, которые наиболее влияют на работу персонала по исследуемым предприятиям

№ фактора по шкале опросника	Деловые качества руководителя
1	Разъяснение целей и задач
4	Компетенция менеджера
7	Контроль времени
8	Контроль деталей
11	Поощрение за хорошо выполненную работу

Итак, на основе проведенных исследований были определены качества руководителей, на которые им следует обратить внимание при работе с подчиненным персоналом. Теперь определим к какому виду организационной культуры принадлежит культура персонала на исследуемых предприятиях.

Анализируя существующие виды организационных культур [9], а именно культуру власти, культуру роли, культуру задачи и культуру личности, изучаемым металлургическим предприятиям соответствует культура роли. Анализ

проводился по основным факторами, определяющими культуру организации [9] и был обобщен для подобных металлургических предприятий, а соглашаясь с тем, что на персонал организации влияет культура данной организации и наоборот; приходя в организацию, человек вынужден придерживаться ее культурных традиций, которые реализуются при помощи действий персонала; культура персонала будет подобна общей организационной культуре предприятия.

Таблица 3

Обоснование вида организационной культуры на исследуемых предприятиях металлургической отрасли

Фактор	Характеристика	Вид организационной культуры
1. История создания	Предприятия создавалась под патронажем государственных служб или несколькими людьми, которые внесли одинаковые паи	Культура роли
2. Размер	Большие и формализованные организации	Культура роли
3. Технология и тип производства	Потоковое и крупносерийное производство требует больших капитальных вложений и становится эффективным только при больших масштабах	Культура роли
4. Внешняя среда	Более или менее стабильная	Культура роли
5. Персонал	Плохо переносит неопределенность и нуждается в ощущении стабильности (з/п, соц. пакет, гарантии и т.д.)	Культура роли
6. Вид деятельности	Рутинная или запрограммированная деятельность, которая является неизменной в течение большого промежутка времени (производство массовой продукции); именно такими видами деятельности занято большинство работников организации	Культура роли

ВЫВОДЫ

Таким образом, обнаруженные экспертами качества, оказывающие наибольшее влияние на работу, позволяют сделать следующие выводы:

1) «Разъяснение целей и задач подчиненным» должно быть четким и ясным. Идеальный руководитель должен быть уверен, что подчиненные понимают, какую цель он преследует, что в конечном итоге нужно получить. Оценки по этой шкале отражают то, насколько хорошо руководитель дает подчиненным почувствовать значимость задачи, насколько ясно объясняет, чего он ждет от людей.

2) «Компетенция менеджера» отражает знание политики организации, продукции, выпускаемой предприятием и так далее. Эта шкала отражает, насколько хорошо руководитель знает предприятие, в котором работает, его политику, системы поощрения и санкционирования, насколько хорошо знает область своей работы и делится своими знаниями с подчиненными.

3) «Контроль времени», то есть действовать по расписанию, указывает на наличие у менеджера способности так управлять рабочим процессом, чтобы работа была выполнена в намеченные сроки.

4) «Контроль деталей» обнаруживает стремление к детальному выполнению задания и отслеживания деталей работы без чрезмерной властности. Чтобы руководитель не казался властным по отношению к своим подчиненным, ему следует постараться сбалансировать жесткий контроль с хорошо поставленной целью, тщательным планированием,

обеспечением необходимого обучения и инструкций и постоянной обратной связью с подчиненным персоналом.

5) «Поощрение за хорошо выполненную работу» заключается в благодарности руководителя в виде материального или морального поощрения. Руководитель не всегда имеет возможность увеличить зарплату персонала, но всегда может похвалить за выполненное задание. Это обеспечит моральное удовлетворение людей от работы и хорошие взаимоотношения между руководителем и персоналом. Именно на такие личностные качества руководитель должен обратить внимание, чтобы быть идеальным для существующей культуры персонала того предприятия, на котором работает. Независимо от вида деятельности организации ее культуру во многом определяют те, кто занимает верхний уровень управления. Поэтому единство представлений руководителей о культурных ценностях организации является важным фактором влияния на эффективность работы предприятия. Исходя из этого, организационная культура должна быть не единой для всей организации, а дифференцированной в зависимости от вида деятельности конкретного подразделения, а руководитель обладать такими качествами, чтобы были идеальны для культуры персонала его подразделения. Это ведет к повышению адаптивности всей организации к изменениям внешней среды.

Список использованных источников

1. Мазур И.И., Шапиро В.Д. Реструктуризация предприятий и компаний: Справочное пособие для специалистов и предпринимателей. - М.: Высшая школа, 2000. - 587 с.
2. Припотень В.Ю. Анализ эффективности организационных структур управления промышленным предприятием // Модели управления в рыночной экономике: (Сб. науч. трудов) Общ. ред. и предисл. Ю.Г. Лысенко; Донецкий нац. ун-т. - Донецк: ДонНУ, 2007. - Вып. 10. - С. 192-202.
3. Управление персоналом: Энциклопедический словарь / [под. ред. А.Я. Кибанова]. - М.: ИНФРА-М, 1998. - VIII, 453с.
4. Коцалап С.О. Формування алгоритму діагностики управлінської культури // Обще-государственный научно-производственный и информационный журнал «ЭЭЭ: Энергосбережение, энергетика, энергоаудит», №4 апрель 2012. - Харьков: БЭТ, 2012. - С. 70-74.
5. Коцалап С.О., Мельничук Д.О. Обгрунтування моделі оцінки управлінської культури // Матеріали III-ої Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Актуальні питання теорії та практики менеджменту» 21-22 березня 2012 року. - Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2012. - 336 с.
6. Блумберг В.А. Какое решение лучше? Метод расстановки приоритетов / В.А. Блумберг, В.Ф. Глушченко. - Л.: Лениздат, 1983. - 160 с.
7. Тельнов А.С. Управління якістю праці на промисловому підприємстві: [монографія] / А.С. Тельнов. - Хмельницький: ХНУ, 2005. - 290 с.
8. Гринчук С.А. Оценка организационной культуры предприятий металлургической отрасли // Матеріали X міжнародної наукової конференції молодих вчених, аспірантів і студентів «Економіка, управління, фінанси: стан, проблеми та перспективи розвитку» (II частина), Донбаська національна академія будівництва і архітектури, м. Макіївка, 22 квітня 2011р. - 226 с.
9. Палеха Ю.І. Ключі до успіху, або Організаційна та управлінська культури. - К.: Вид-во Епрор. ун-ту фінансів, інформ. систем, менедж. і бізнесу, 2008. - 211с.

ГОНЧАР

Валерій Геннадійович
val_go@mail.ua

УДК 336.77.067.22

ПРОЯВИ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ
КРЕДИТІВ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИEMERGENCE OF THE NEGATIVE INFLUENCE FROM THE ATTRACTING OF
INTERNATIONAL LOANS BY BUSINESS ENTITIES ON THE FINANCIAL-
ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

Здійснено аналіз впливу залучення міжнародних кредитів українськими підприємствами на фінансово-економічну безпеку України. Досліджено позитивні й негативні наслідки міжнародного кредитування. Запропоновано умови співпраці українських підприємств з міжнародними фінансовими організаціями.

The impact of attracting by Ukrainian enterprises international loans on the financial and economic security of Ukraine is analyzed. The positive and negative effects of international lending are studied. The terms of cooperation of Ukrainian companies with international financial organizations are proposed.

Ключові слова: міжнародний кредит; суб'єкт господарювання; фінансово-економічна безпека держави

Keywords: international credit; business entity; financial and economic security of the state

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Одним із визначальних факторів, які впливають на динаміку економічного розвитку вітчизняних підприємств, є іноземне кредитування. Сьогодні кредити та інвестиції виступають важливим засобом забезпечення умов виходу підприємств зі стану економічної кризи, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, підвищення ефективності показників фінансово-господарської діяльності підприємств-позичальників тощо.

Проблема залучення зовнішніх ресурсів вітчизняними підприємства є важливим питанням для багатьох країн, що розвиваються. Україна також не є винятком. Залучення міжнародних кредитів стимулює конкуренцію між підприємствами, дає їх перспективи розвитку та розширення. Наслідками конкуренції мають стати підвищення якості надаваних послуг та вироблених товарів, зростання ефективності економічної діяльності тощо. Однак, в такій діяльності (залучення міжнародних кредитів) криються також і загрози для українських суб'єктів господарювання, які стосуються їх фінансової безпеки. Зовнішня заборгованість на сучасному етапі може стати однією з ключових проблем як приватного сектору, так і економіки в цілому. Варто відзначити, що більшість проблем українських підприємств полягають саме в неправильному управлінні як власними, так і залученими фінансовими ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Залучення іноземного капіталу для розвитку українських підприємств та національної економіки в цілому є однією з перших передумов підвищення ефективності їх фінансово-господарської активності. Проблема зовнішніх запозичень та управління ризиками, пов'язаними з ними, є сьогодні актуальною, тому що впливає на грошово-кредитну

та валютну систему країни, на розвиток підприємств-позичальників, їх фінансову безпеку й фінансово-економічну безпеку країни загалом.

Проблемами залучення й використання коштів у міжнародних фінансових організацій підприємствами України займалися такі вчені, як О. Галушко [1], С.І. Сейко [2], О.В. Єрмошкіна [3], Е. Леснікова [4], Л.А. Феняк [5], О.І. Баєва [6], І.Я. Цигиль [7], В.П. Голей [8], Н. Агафонова [9] тощо. Згаданими науковцями досліджено питання оцінювання вартості запозичених коштів, характерні особливості правовідносин учасників цих операцій тощо. Однак, в працях вище перелічених вчених виявилось недостатньо комплексності й системності в розгляді вказаних проблем, а також детально не розглянуто питання впливу залучення іноземних коштів шляхом здійснення зовнішніх запозичень на фінансову безпеку як підприємства, так і держави.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ – аналіз впливу залучення міжнародних кредитів на міжнародних фінансових ринках українськими суб'єктами господарювання на фінансово-економічну безпеку України.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Важливим джерелом фінансування різноманітних економічних проектів українських суб'єктів господарювання завжди був міжнародний кредит як стабільний фактор стимулювання розвитку виробництва. Необхідність такого кредиту спричинена наявністю товарно-грошових відносин та бажанням підприємств рости й розвиватися як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

В міжнародній економіці кредитні відносини відіграють одну з головних ролей. Завдяки вказаним відносинам величезний вклад здійснюється в розвиток та розширення фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання.

Основними причинами виникнення та розвитку міжнародного кредитування виступають потреби фінансування постійно зростаючої міжнародної торгівлі. Одним із вагомих чинників популярності надання міжнародних кредитів є значний розквіт внутрішніх кредитних ринків найрозвиненіших країн світу.

Міжнародний кредит представляє собою економічні відносини між декількома іноземними банками і підприємствами з метою фінансування фінансово-господарської діяльності на засадах повернення в строки та з виплатою процента [4, 5]. Такий кредит є найвищою формою всіх існуючих інвестиційних кредитів.

Міжнародний кредит бере участь у кругообігу капіталу на всіх його стадіях від початку до кінця: при перетворенні грошового капіталу у виробничий у результаті експорту устаткування, сировини, палива; у процесі виробництва в формі кредитування під незавершене виробництво; при реалізації товарів на світових ринках тощо.

Міжнародний кредит є формою руху позикового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин. Кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти різних країн. Ми розглянемо випадок, коли позичальником є вітчизняне промислове підприємство. Хоча міжнародний кредит є вагомим фактором розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання, що спричинено нестачею власних фінансових ресурсів, проте, таке кредитування має бути додатковим, не основним, не першочерговим в житті підприємства. Суб'єкт господарювання мусить шукати власні альтернативні джерела фінансування, щоб не залежати від зовнішніх кредитних установ й не опинитися в борговій ямі.

Пріоритетами при розподіленні міжнародних кредитів для суб'єктів господарювання є орієнтація на здійснення структурної перебудови промисловості, створення нових виробництв і технологій, укріплення експортного потенціалу підприємств тощо.

Пріоритетами залучення міжнародних кредитів можна виділити:

- кредитування підприємств не лише зі значним інноваційним та промисловим потенціалом, а й слабо розвинених суб'єктів господарювання;
- залучення іноземних партнерів до впровадження інвестиційних проектів, пов'язаних з реалізацією й розвитком інноваційного потенціалу підприємства;
- створення нових організаційних форм інтеграції фінансового та промислового капіталу;
- розробка та впровадження регіональних програм кредитування тощо.

Залучення іноземних кредитів є складним багатоетапним процесом, який містить в собі такі важливі стадії, як:

1. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства та обґрунтування необхідності й прибутковості надання кредиту. Важливою є оцінка інвестиційного клімату та кредитної привабливості, що забезпечує кредиторі додатковий дохід на вкладені кошти і знижує ступінь ризику.

Ключовими чинниками кредитної привабливості вітчизняних підприємств можна виділити такі, як:

географічне розташування, низький рівень конкуренції в галузі, нерозвинена виробнича та соціальна інфраструктури, сприятливі природні умови, високий рівень кваліфікації трудових ресурсів, наявність багатьох постачальників і близькість їх розташування.

2. Аналіз кредитно-інвестиційних альтернатив й вибір стратегії фінансування.

3. Підготовка відповідної документації для потенційних іноземних кредиторів.

4. Пошук потенційних міжнародних кредиторів, презентація інвестиційного проекту, проведення переговорів й вибір кредитора.

5. Підготовка та реалізація договору з надання міжнародного кредиту.

6. Контроль за виконанням умов кредитування і вихід кредитора з інвестиційного проекту або пропозиції щодо подальшої співпраці.

Процес залучення міжнародних кредитів починається з детального обґрунтування потреби в них та доказів їх повернення та прибутковості. Таке обґрунтування може бути оформлено у різних формах, зокрема, у виді бізнес-плану кредитного проекту, техніко-економічного обґрунтування, стратегічного бізнес-плану розвитку підприємства тощо.

Основні переваги іноземних кредитних ліній для українських підприємств такі:

- нижча у порівнянні з іншими джерелами фінансування вартість ресурсів;
- довгостроковий термін залучення кредитних коштів;
- пільговий період зазвичай прирівнюється до підготовчого періоду;
- можливість обирати або фіксовану або плаваючу відсоткову ставку;
- мінімізація ризиків при реалізації зовнішньоекономічних контрактів.

Варто відмітити основні фактори, які перешкоджають залученню іноземних кредитів в економіку українських підприємств:

- нестабільність та значна недосконалість законодавства;
- відсутність гарантій для потенційних кредиторів;
- наявність значних інфляційних процесів та економічної кризи загалом;
- значна нерозвиненість ринку цінних паперів;
- відсутність будь-яких податкових пільг для іноземних інвесторів;
- значний рівень корупції тощо.

Хоча міжнародний кредит є одним з основних стимулів підвищення інвестиційного клімату країни, однак, таке кредитування містить в собі значну кількість загроз та ризиків, зокрема:

- виникає ризик зниження фінансової стійкості і втрати платоспроможності та кредитоспроможності при використанні такого капіталу;
- значна залежність вартості запозиченого капіталу від кон'юнктури фінансового ринку (зокрема, коли зменшується середня ставка позичкового відсотку на ринку, використання раніше

одержаних підприємством кредитів стає не вигідним, оскільки існує ряд більш дешевих альтернативних джерел фінансування);

– підприємство може опинитися в ситуації неспроможним взагалі погасити весь борг.

При неправильному використанні фінансових ресурсів, міжнародний кредит може привести й до негативних наслідків, спричиняючи диспропорції в економіці країн-кредиторів, а також загрозу їх фінансовій безпеці. Крім того, внаслідок надмірного залучення міжнародних кредитів та їх неефективного використання платоспроможність підприємств-позичальників може впасти до критичних показників, однією з причин чого може стати наявність значних відсотків за кредит, непосильних для підприємства-боржника.

Подорожчання вартості кредитних ресурсів на міжнародних ринках фактично унеможливило отримання нових позик та спричиняє кризу ліквідності для промисловості України. Українські підприємства виявляються неспроможними погашати залучені кредити.

Негативний вплив сукупності зовнішніх та внутрішніх чинників разом з напруженою політичною ситуацією в країні спричиняють закриття доступу до зовнішніх ринків запозичень, що загрожує значним спадом виробництва.

Міжнародні фінансові інституції зазвичай надають кредити суб'єктам господарювання з метою:

- одержання надприбутків при створенні додаткових виробництв в країні позичальника по випуску більш дешевої і якіснішої продукції, на яку в світі існує значний попит;
- використання дешевих факторів виробництва в країні позичальника;
- частковий викуп потенційно ефективних українських підприємств;
- просування на ринок позичальника власної іноземної продукції.

Негативна роль міжнародних кредитів полягає в тому, що цей інструмент використовується для викачування фінансових ресурсів із країн-позичальників, тим самим посилюючи позиції країн-кредиторів; сприяє створенню та зміцненню на підприємствах-боржника вигідних для кредитора систем управління та господарських механізмів тощо.

Хоча фінансова глобалізація й вважається позитивним фактором економічного розвитку суб'єктів господарювання, однак, спостерігається відсутність чітко визначеного позитивного впливу міжнародного кредитування на темпи економічного зростання в межах країни загалом у довгостроковому періоді. Значним негативним аспектом надання міжнародних фінансових кредитів є посилення макроекономічної волатильності. Крім того, міжнародне кредитування підвищує чутливість економік країн, що розвиваються, та перехідних економік до дії зовнішніх шоків, а також значною мірою загрожує їх фінансовій безпеці. Тому надання великої кількості іноземних кредитів багатьох суб'єктам господарювання може загрожувати фінансовій безпеці не лише самих підприємств, а й

держави загалом, провокуючи настання затяжних економічних криз.

Надмірне залучення іноземного капіталу може привести до фінансових труднощів й економічну спаду, оскільки глобальні економічні чинники значною мірою визначають обсяги припливу іноземних капіталів до країн, що розвиваються. Особливо вагомий вплив має динаміка світових відсоткових ставок. Міжнародний кредит знижує індивідуальну вартість товарів порівняно з їхньою суспільною вартістю, наприклад, на основі впровадження імпортного устаткування, купленого в кредит.

Кредит міжнародних фінансових установ та організацій відзначається міждержавною міграцією та укрупненням традиційних джерел фінансування за рахунок їх залучення з інших країн. Погашення кредиту відбувається в основному за рахунок прибутку від продажу продукту, виробленого на введеному в дію устаткуванні і обладнанні, придбаному за позичені кошти, а також внаслідок використання кредиту в некомерційних цілях.

До решти негативних наслідків міжнародних кредитів для вітчизняних підприємств можна віднести такі:

- виникнення диспропорції розвитку галузей промисловості, - прибуткові галузі розвиваються, неприбуткові (а також ті, в які не залучається іноземний кредит) – занепадають;
- конкурентна боротьба розвинених країн за ринки збуту, джерела сировини тощо;
- мобілізація для виплати боргу значних фінансових ресурсів, що зтягують боржників в значні фінансові кризи.

Міжнародний кредит має договірні і приховані моменти. Якщо договірні елементи зразу оговорюються, то приховані в угодах не зазначаються. Однак, це можуть бути досить завищені ціни на товари по кредитах, неочікувані вимоги щодо страхування кредиту у певній страховій компанії тощо. Деякі елементи структури кредиту взагалі не підлягають кількісній оцінці, однак їхнє значення досить велике з метою контролювання підприємства-позичальника. Тому вигідні на перший погляд умови міжнародних кредитів можуть приховувати в собі значні майбутні втрати позичальника.

З метою отримання міжнародного фінансування в процесі підготовки проектів для потенційного кредитора з боку вітчизняних підприємств автором можна запропонувати зосередити більше уваги на таких ключових аспектах:

1. Технічне та фінансове обґрунтування й етапи виконання проекту. Закордонного кредитора та інвестора перш за все цікавлять фінансові ресурси та майбутні результати власника проекту, досвід роботи, загальна стратегія та її відповідність стратегії інвестора тощо.

2. Структура власності. Кредитора цікавить, хто є власниками майбутнього проекту, наскільки складна структура власності. Такі схеми власності зазвичай є перешкодою для вкладення інвестицій.

3. Керівництво. Керівники повинні мати відповідний досвід, а їхнє бачення проекту повинно співпадати з бажанням власників.

4. Ринкова ніша проекту. Для того, щоб брати участь у проекті, кредитор чи інвестор має знати 1) основних і потенційних конкурентів ринку, 2) передбачуваного партнера, 3) частку ринку, яку буде займати партнер після здійснення проекту, і 4) наскільки чітко володіють економічною ситуацією власники проекту.

Варто відмітити, що доцільність залучення міжнародних кредитів підприємствами повинна розраховуватись виходячи з вартості надання таких позик й приросту доходу підприємства як результат залучення фінансів. В результаті таких розрахунків, в разі, якщо залучення іноземних коштів веде до зростання рентабельності власного капіталу, то приріст іноземних джерел фінансування є прийнятним і доцільним. В такому випадку суб'єкт господарювання повинен розв'язати питання структури джерел фінансування, якісній зміні можливих фінансово-кредитних відносин тощо.

Для реалізації успішного кредитування підприємств українськими комерційними банками з метою уникнення загроз фінансовій безпеці як підприємства, так і держави, можна запропонувати такі заходи:

- регулювання ставок рефінансування;
- зниження вартості банківських кредитів для вітчизняних підприємств;
- розвиток лізингу, за якого компанії не повинні надавати заставу;
- розробка альтернативних способів забезпечення кредиту;
- створення спільних з іноземними компаніями бізнес-центрів, технопарків, бізнес-інкубаторів тощо.

Отже, для покращення інвестиційного клімату в країні та мінімізації ризиків з боку вітчизняних кредиторів слід розробити обґрунтовану податкову ставку, яка матиме вирішальне значення у процесі визначення податкового обов'язку; запровадити податкові пільги на інвестиції та податкові вільні зони. Однак, подальший розвиток ситуації без активного раціонального втручання держави може призвести до залучення міжнародних кредитів, що призведе до загрози фінансовій безпеці країни з відповідним загостренням усіх економічних проблем.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Використання коштів міжнародних кредитних організацій для кредитування вітчизняних підприємств свідчить про їх значну роль у розвитку підприємництва в Україні. Проте, наданих коштів часто буває недостатньо для задоволення фінансово-господарських потреб українських підприємств. Крім того, слід відзначити досить жорсткі вимоги з боку міжнародних фінансово-кредитних інститутів до потенційних позичальників, що не завжди дає можливість отримати необхідні кошти. Такі невідповідні умови становлять значну загрозу фінансовій безпеці вітчизняних підприємств.

Автором досліджено, що в разі кредитування вітчизняними комерційними банками українських

підприємств, процентні ставки по кредитах досить високі, бо включають ціну вартості капіталу, інфляційні очікування, політичні й управлінські ризики тощо. Тому здійснення більшості інвестиційно-кредитних проектів на основі внутрішніх кредитів стає не вигідним, що веде до пошуку джерел фінансування на зовнішніх кредитних ринках.

Міжнародні фінансові організації давно посіли чільне місце в Україні серед установ, які здійснюють серйозну фінансову підтримку в напрямку розвитку підприємств різних галузей економіки і зміцнення фінансового сектору в цілому. Економіка України в цілому співпрацює із Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР), Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), Чорноморським банком торгівлі та розвитку, Північним інвестиційним банком та Європейським інвестиційним банком.

Міжнародні кредитно-інвестиційні банки мають величезну кількість ознак і особливостей при наданні кредитів. У міждержавних кредитних відносинах основна роль належить таким спеціальним міжнародним валютно-фінансовим організаціям, як МВФ, МБРР, регіональним банкам та валютно-кредитним організаціям ЄС тощо.

Автором досліджено, що міжнародні кредити, які надаються вітчизняним підприємствам, мають такі основні негативні сторони в межах національної економіки, зокрема: 1) диспропорція у відтворенні суспільного продукту (розвиваються лише прибуткові галузі, а розвиток тих галузей, де іноземні інвестиції не вкладаються, затримується); 2) наявність жорсткої конкурентної боротьби країн за ринки збуту, джерела сировини, сфери вкладення капіталів; 3) мобілізація значних фінансових ресурсів для виплати боргу, які значно перевищують потенційні можливості підприємств-позичальників тощо.

Крім того, на сучасному етапі розвитку світової економіки, міжнародне кредитування відбувається з такими ключовими наслідками не лише для підприємства, а й для національних і світової економік, основними з яких є:

1) позитивні:

– надання міжнародних кредитів супроводжується банківськими інноваціями та змінами в структурі кредитних систем;

– збільшення міжнародних кредитів призводить до зростання грошової маси як і підприємств, так і країни, що сприяє динамічний економічний розвиток підприємств, регіонів та країни в цілому;

2) негативні:

– економічний ріст може супроводжуватися зростанням цін як результат доступності фінансових ресурсів, а це, в свою чергу, підвищує інвестиційні апетити та призводить до спекуляцій;

– спекулятивні операції підвищують ризик неповернення кредиту, створюють умови для кредитних ризиків, тим самим скорочуючи міжнародне кредитування та оборот міжнародних ринків позикових капіталів.

Надмірне залучення зовнішніх кредитів вітчизняними підприємствами може породжувати загрози для макроекономічної стабільності країни, бо підвищує вразливість національної фінансової системи до дії зовнішніх загроз. Обсяги короткострокового боргу і боргу в іноземній валюті вважаються основними індикаторами вразливості фінансової системи країни до дії зовнішніх чинників.

Для забезпечення фінансової безпеки підприємств та держави в цілому можна запропонувати такі менш ризикові види міжнародного співробітництва, які допоможуть уникнути ризиків опинитися в значній борговій ямі як результату взяття міжнародних кредитів:

- створення спільних підприємств;
- додаткова емісія акцій;
- проведення конкурсів на міжнародному рівні

з метою залучення коштів для розвитку вітчизняних підприємств.

Залучення міжнародних фінансових ресурсів шляхом створення спільних підприємств є одним з найпоширеніших способів з найнижчим ступенем ризику, бо дає можливість постійно налагоджувати роботу суб'єкта господарювання, покращувати його потенціал та сприяти невпинному інноваційному розвитку. Досить привабливим є залучення додаткових коштів за допомогою вторинної емісії акцій. Однак, це стосується лише стабільно працюючих підприємств. Останні можуть емітувати свої цінні папери для поповнення обсягу власних оборотних коштів. Проте, такий спосіб залучення інвестицій ще недостатньо поширений в Україні, оскільки проблема додаткової емісії потребує чіткого визначення її обсягу, необхідного для розвитку підприємства, і водночас, достатнього для того, щоб не втратити контроль над підприємством. Однак, в Україні є багато фінансових установ, які можуть надати необхідну консультаційну допомогу в даному напрямку.

Розміщення акцій вітчизняних підприємств на міжнародних фондових ринках як важлива передумова залучення міжнародних фінансових ресурсів на вигідних для підприємства умовах відкриває такі можливості:

- підвищення ліквідності, а отже, ринкової вартості українських підприємств шляхом розширення кола потенційних інвесторів (кредиторів);
- забезпечення українським підприємствам кращих умов поточного і довгострокового кредитування, що може розв'язати фінансові проблеми;
- зростання попиту, а відповідно і цін на акції вітчизняних підприємств на внутрішньому фондовому ринку;
- підвищення рейтингу вітчизняних компаній на міжнародних ринках;
- застосування процедур реалізації різноманітних фондових інструментів, прийнятих для іноземних інвесторів;
- поступовий перехід до міжнародних стандартів надання інформації про емітента та доступ

до міжнародних стандартів оформлення угод купівлі-продажу.

Крім того, можна запропонувати наступні умови співпраці українських підприємств з міжнародними фінансовими організаціями:

- ретельна перевірка умов кредитних угод на предмет наявності жорстких умов кредитування;
- жорсткий контроль з боку керівництва підприємства за спрямуванням залучених кредитів лише у розвиток виробництва.

Аналіз ситуації у сфері кредитування підприємств вітчизняними комерційними банками свідчить про необхідність розвитку їх співпраці. На нашу думку, перспективи співробітництва українських комерційних банків і вітчизняних підприємств надзвичайно великі. Останнім часом комерційні банки відчувають значні труднощі зі збільшенням обсягу кредитного портфеля: бракує потенційно платоспроможних клієнтів. Розвинені успішні вітчизняні підприємства зазвичай мають налагоджені зв'язки з конкретними банками, а на ринку позикового капіталу вже існує конкуренція за кредитування таких позичальників, однак, малі підприємства відчувають брак фінансування, тому перед ними постає проблема – де краще знайти вигідне джерело фінансування, - в Україні чи за кордоном?

Більшість малих українських банків не мають змоги конкурувати з великими банками за платоспроможного позичальника. Крім того, основні джерела доходу банків – валютні операції та ринок державних цінних паперів, які сьогодні не дають значних прибутків. Тому основними об'єктами активних кредитних банківських операцій невеликих українських банків в недалекому майбутньому можуть стати саме малі підприємства.

Отже, для вітчизняних підприємств важливе значення має стимулювання кредитних та інвестиційних процесів за рахунок не лише зовнішніх, а й внутрішніх кредитів. Варто запропонувати важливість вироблення ефективної політики фінансових запозичень не лише у міжнародних фінансових організацій розвинутих країн світу, а й стимулювання розвитку й поширення внутрішнього кредитування на рівні, більш прийнятному від іноземного. Ці варіанти мають бути збалансованими. Адже при залученні лише зовнішніх кредитів українські підприємства при довготривалому спаді виробництва і проблемах платіжного балансу поступово перетворюватимуться в боржників, що загрожуватиме не лише їх фінансовій безпеці, а й фінансово-економічній безпеці держави в цілому.

На думку автора, значне надходження іноземного капіталу до слаборозвинутої країни може спричинити загрозу фінансовій безпеці українській промисловості. Разом з тим об'єктивні закони світової економіки, процеси міжнародної міграції капіталу свідчать про те, що Україна не може стояти осторонь від активного залучення і використання іноземного капіталу.

Хоча міжнародний кредит є пусковим механізмом розвитку вітчизняних підприємств в умовах дефіциту

власних коштів, однак, міжнародне кредитування повинно залишатись лише додатковим, проте, не основним джерелом фінансування. Тому перспективами подальших досліджень має стати побудова схеми знаходження власних джерел фінансування як гарант забезпечення фінансової стабільності і безпеки не лише самого підприємства, а й держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Galushko O. European standards of quality of life: problems, factors and ways of achievement / O. Galushko // *Common Europe: Ukraine and Poland – New Socio-economic Challenges.* – Poznan – Wroclaw: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, 2012. – p. 39-47.
2. Сейко С.І. Фінансовий кредит: економічна сутність, оподаткування та відображення в обліку / С.І. Сейко // *Економіка. Управління. Інновації.* – 2013. – Випуск №2 (10).
3. Єрмошкіна О.В. Сучасні тенденції формування фінансових ресурсів промислових підприємств: європейський досвід / О.В. Галушкіна // *Фінанси галузі та підприємства. Економічний вісник НГУ.* – 2012. – № 4. – с. 55-64.
4. Лесникова Е. Что изменилось в порядке иностранного инвестирования / Е. Лесникова // *Главбух.* – 2010. – № 10. – С. 9–11.
5. Феняк Л.А. Джерела формування інвестиційних ресурсів / Л.А. Феняк // *Збірник наукових праць ВНАУ.* – 2010. – № 36. – С. 134–139.
6. Баєва О.І. Інструменти залучення інвестиційних ресурсів // *БИЗНЕС ИНФОРМ* №11(1), 2009 р. – с.5-7.
7. Цигиль І.Я. Джерела формування інвестиційних ресурсів сучасного підприємства / І.Я. Цигиль // *Національний університет «Львівська політехніка».* Lviv Polytechnic National University Institutional Repository – 2011. – с. 660-661.
8. Голей В.П. Процеси залучення та повернення іноземних кредитів під гарантії уряду України: історіографічний аспект / В.П. Голей // *Часопис Академії адвокатури України* – №22. – 2014. – с. 18-24.
9. Агафонова Н. Інвестиції в Україні: багато говорять – мало хто бачив/ Н. Агафонова // *Лівий берег.* – 2012. – № 10. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://blogs.lb.ua/nataliya_agafonova/175772_investitsii_ukraini_bagato.html.

GREECE VOTES NO – LET THE CHAOS BEGIN

Source: The Economic Collapse Blog

Author: Michael Snyder

Access mode: <http://theeconomiccollapseblog.com/archives/greece-votes-no-let-the-chaos-begin>

The result of the referendum in Greece is a great victory for freedom, but it is also threatens to unleash unprecedented economic chaos all across Europe. With almost all of the votes counted, it is being reported that approximately 61 percent of Greeks have voted “no” and only about 39 percent of Greeks have voted “yes”. This is a much larger margin of victory for the “no” side than almost everyone was anticipating, and it represents a stunning rejection of European austerity. Massive celebrations have erupted on the streets of Athens and other major Greek cities, but the euphoria may not last long. Greek Prime Minister Alexis Tsipras is promising that Greece will be able to stay in the euro, but that gives EU bureaucrats and the IMF a tremendous amount of power, because at this point the Greek government is flat broke. Without more money from the EU and the IMF, the Greek government will not be able to pay its bills and virtually all Greek banks will inevitably collapse. Meanwhile, the rest of Europe is about to experience a tremendous amount of pain as financial markets respond to the results of this referendum. The euro is already plummeting, and most analysts expect European bond yields to soar and European stocks to drop substantially when trading opens on Monday morning.

Personally, I love the fact that the Greek people decided not to buckle under the pressure being imposed on them by the EU and the IMF. But amidst all of the celebration, the cold, hard reality of the matter is that your options are extremely limited when you are out of money.

How is the Greek government going to pay its bills without any money?

How are the insolvent Greek banks going to operate without any money?

How is the Greek economy going to function without any money?

Now that the Greek people have overwhelmingly rejected the demands of the creditors, it will be very interesting to see what the EU and the IMF do. Prior to the referendum, European leaders were insisting that a “no” vote would put an end to negotiations and would force Greece to leave the euro.

Now that the results are in, are they going to change their tune? Because the ball is definitely in their court.

“This does two things: it legitimises the stance of the Greek government and it leaves the ball in Europe’s court,” ANZ Bank analysts said in a note.

“Europe either folds or Greece goes bankrupt; over to you Merkel.”

So would they actually let Greece go bankrupt?

It is going to be fascinating to watch what happens over the next few days. Right now, Greek banks are on

life support. If the European Central Bank decides to pull the plug, they would essentially destroy the entire Greek banking system. The only thing that can keep Greek banks alive and kicking is more intervention from the ECB. The following comes from the New York Times.

Now that Greek voters have said no to the economic demands of its international creditors, the fate of the country’s struggling banks is in the hands of the European Central Bank.

Greece’s banks, closed since last Monday because they are perilously low on cash, have been kept alive in recent weeks by emergency loans from the European Central Bank. **On Monday, the central bank’s policy makers plan to convene to determine how much longer they are willing to prop up the Greek banks, now that the country has essentially said no to the unpopular dictates of the other eurozone countries.**

Of much greater concern to the rest of the world is how financial markets are going to respond to all of this. As I write this article, things already appear to be unraveling. The following comes from CNBC.

Germany’s Dax is indicated sharply lower from Friday’s close at around 4 percent, while the euro was down 2 percent against the yen as the news emerged. U.S. stocks are expected to open around 1 percent lower Monday, according to recent stock futures data.

What could be most important for those worried about contagion from the Greek crisis is how Portuguese, Spanish and Italian government bonds perform in Monday morning trade.

If these peripheral euro zone countries, often lumped in with Greece, suffer a sharp spike in yields, this could cause alarm about whether Greece leaving the currency might cause further contagion to other weaker euro zone economies.

This could potentially become a “trigger event” that unleashes a wave of financial panic all over Europe. And once financial panic begins, it is very difficult to end.

If the EU and the IMF want to avoid a crisis, they could just give in to the new Greek government. But that would be politically risky for certain high profile European leaders. For instance, Angela Merkel would face a huge backlash back home if she conceded to the new Greek government now. And other German leaders are already calling the referendum result a “disaster”.

German politicians branded the result a ‘disaster’, with the country’s economy minister Sigmar Gabriel Sigmar accusing Tsipras of ‘tearing down the last bridges on which Greece and Europe could have moved towards a compromise’.

He added: 'Tsipras and his government are leading the Greek people on a path of bitter abandonment and hopelessness.'

And the president of the European Parliament, a German, told a German radio station over the weekend that a "no" vote would almost certainly mean that the Greeks will be forced out of the euro.

"If after the referendum, the majority is a 'no,' they will have to introduce another currency because the euro will no longer be available for a means of payment," Martin Schulz, European Parliament president, said on German radio.

That is pretty strong language, eh?

Here is yet another quote from Schulz.

"Without new money, salaries won't be paid, the health system will stop functioning, the power network and public transport will break down, and they won't be able to import vital goods because nobody can pay," he said.

So at this point it is all up to the EU and the IMF, and in particular the focus will be on the Germans.

What will they decide to do?

Will they give in, or will they force the Greeks to leave the euro?

If the Greeks do transition from the euro to a new currency, it will be a process that takes months (if not longer). You just can't change ATMs, computer systems, cash registers, etc. overnight. So a move to the drachma would not be as simple as many are suggesting.

British firms like De La Rue, which prints 150 currencies worldwide, are believed to have been contacted with a view to providing such services.

It's done in great secrecy to prevent currency speculation. **The other big problem is the logistical challenges of switching a currency. All ATMs,**

computers and other machinery of commerce that bears the euro symbol will have to be adjusted. It could, and would, take months.

And if Greece does leave, it will be a massive shock for global financial markets. Faith in the European project will be shattered, the euro will drop like a rock, bond yields all over the continent will rise to unsustainable levels and major banks all over Europe will fail.

I think that the following quote from Romano Prodi sums things up quite well.

Romano Prodi, former chief of the European Commission and Italy's ex-premier, said it is the EU's own survival that is now at stake as the botched handling of the Greek crisis escalates into a catastrophe. **"If the EU cannot resolve a small problem the size of Greece, what is the point of Europe?"**

Meanwhile, we should all keep in mind that a financial crisis has already erupted over in Asia as well. Chinese stocks have lost 30 percent of their value in just the last three weeks. In fact, the amount of "paper wealth" wiped out in China over the past three weeks is approximately equivalent to "10 times Greece's gross domestic product".

A dizzying three-week plunge in Chinese equities has wiped out \$2.36 trillion in market value — equivalent to about 10 times Greece's gross domestic product last year.

The great financial collapse of 2015 is well underway, and it should be a very interesting week for global markets.

But no matter what happens this week, we all need to keep in mind that this is just the tip of the iceberg.

A "perfect storm" is on the way, and we all need to get prepared for it while we still can.